

ר"ת	יציאת שבת	ניסת שבת
19:40	19:05	18:12



ערכות וברכת לבנה אי קודם?

כתב בילקוט יוסף (עמ' שלט) לכתחילה יש לומר ברכת הלבנה לאחר תפילת ערבית, שק"ש דינה מן התורה וגם מצוה תדירה היא, וברכת הלבנה אינה תדירה, ותדיר ואינו תדיר, תדיר קודם. אך בחודש חורפי שאין הלבנה נראית ברוב החודש מותר לכתחילה לברך עליה קודם התפילה אם חושש שלא יוכל לברך עליה לאחר התפילה, או שחושש שמא תתכסה בעננים לאחר התפילה ואף שאין זמנה עובר, וכן הדין אם מברך ברכת הלבנה קודם תפילת ערבית בשביל לאומרה בציבור.

אגילה וברכת לבנה אי קודם?

כתב בספר כף החיים (אותיות נו - נח) אם נמצא בעת קריאת המגילה ובאותו העת מאירה הלבנה, ואם ימתין עד לאחר קריאת המגילה יפסיד ברכת הלבנה, אם זה ציבור שלא אמרו ברכת הלבנה יפסיקו ויאמרו ברכת הלבנה ויחזרו לקרות את קריאת המגילה, ואם זה יחיד לא יצא שלא יפסיד פרסומי ניסא, ואפי' עדיין לא התחילו לקרות את קריאת המגילה ויש לפניו ברכת הלבנה או קריאת מגילה, ידחה ברכת הלבנה כדי לקרות מגילה בציבור. אולם אם זה ציבור שלם שלא קראו ברכת הלבנה וגם לא יפסידו ברכת הלבנה אח"כ, תדיר קודם ויקראו קודם ברכת הלבנה.

טעם סברותיהם

כן כתב בנודע ביהודה (אור"ח מהדו"ק סי' מא) וזהו דבריו בקצרה, כתב בעל העיטור כיוון שברכה אחרונה על המגילה מנהג הוא, ע"כ אם דיבר באמצע קריאת המגילה אינו הפסק ואין לגעור בו. אולם הטור חולק עליו וסובר שאע"פ שברכה אחרונה מנהג מכל מקום סוף סוף מברכים על סיום קריאת המגילה, ע"כ אין לדבר בזמן קריאתה, והשלטי גיבורים כתב כדברי הטור וסיים שדינה כדן קריאת שמע.

אלא שעדיין יש להסתפק בדברי הטור שהרי בקריאת שמע יש מחלוקת אם להפסיק באמצע ק"ש בכדי לענות קדיש וקדושה, דעת קצת מן הפוסקים שאין להפסיק כיוון שעוסק הוא בשבחו של מקום ולכן אין להפסיק לשבח אחר, ודעת הרא"ש התוס' וכן פסק השו"ע להפסיק.

אלא שיש לשאול האם אומרים כן לעניין ברכת הלבנה, שצריך להפסיק באמצע קריאת המגילה בכדי לברך על ברכת הלבנה? המגן אברהם כתב שמפסיק מפני שאם מותר לו להפסיק מפני כבוד בשר

ודם, כל שכן מפני כבוד שמים, וע"כ השומע קול רעמים וברקים מפסיק ומברך. אולם בספר בכור שור חולק על דבריו וסובר שאין להפסיק, שכל מה שמותר להפסיק הוא דווקא מפני כבוד בשר ודם שכיוון שאינו עוסק בו, עי"ז מתבזה, ולכן הוא מפסיק, אבל כבוד שמים שממילא עוסק הוא בכבוד שמים א"כ מדוע צריך להפסיק עתה לכבוד שמים אחר? ונראה לומר שגם לדעת המגן אברהם במקרה שלנו אין להפסיק ומה שכתב להפסיק בברקים ורעמים כיוון שאם לא יברך עליהם עתה יפסיד הברכה על הברקים והרעמים הראשונים, ואם יברך על הראשונים הרוויח גם את הברקים השניים, אולם בברכת הלבנה אינו מפסיד לה שהרי עוד הלילה גדול ויכול לברכה אח"כ.

וקשה על בעל העיטור שדיבר על ברכה אחרונה של קריאת המגילה, אולם ברכה ראשונה שהיא ברכה חיובית להיכן הלכה? שהרי ברך ברכה ראשונה על כל קריאת המגילה ואם דיבר באמצע הסברא נותנת שלא יצא י"ח וצריך לברך שנית.

והנה ביורה דעה (סי' יט ס"ח) מצינו מחלוקת, המדבר בין שחיטה לשחיטה, שיש אומרים שהוא דומה לדיבור בין תפילין של יד לראש שצריך לחזור ולברך, והחולקים סוברים שדומה למדבר באמצע הסעודה שאין צריך לחזור ולברך. והנה לאלו הסוברים שא"צ לחזור ולברך, המדבר באמצע הסעודה אין צריך לחזור ולברך כיוון שבתחילה ברך ואכל והיה לברכה על מה לחול, מה שאין כן אם היה מברך וקודם שאכל דיבר שבזה צריך לחזור ולברך שלא היה לברכה על מה לחול, וכן הדין לעניין שחיטה היה לברכה על מה לחול היינו על השחיטה הראשונה, וכיוון שכן אינו צריך לחזור ולברך, אבל קריאת מגילה שהברכה היא על כל קריאת המגילה ולא על חציה, נמצא שאם דיבר באמצע לא חל הברכה כלל כיוון שמצותה על כולה.

והרי"ף כתב, שאלו את ראש המתיבתא מי ששח בין תקיעות שהם בישיבה לתקיעות שהן בעמידה האם צריך לחזור לברך? והשיב, השח בין תקיעות שהם בישיבה לבין תקיעות של עמידה עבירה היא בידו ואינו חוזר ומברך ק"ו משח בין תפילין של יד לראש, אבל אינו דומה לתפילין שאם דיבר בין יד לראש צריך לברך, משום שהם שתי מצוות, מה שאין כן תקיעות שופר שחשוב מצוה אחת, והביא ראייה מברכת ההלל, שבין פרק לפרק פוסק ואינו צריך לחזור ולברך. והר"ן סובר שאפי' עבירה אין בידו, והשיג על דברי ריש מתיבתא, שא"כ בבדיקת חמץ אסור לו לדבר מתחילת הבדיקה עד למחרת כשעושה ביעור חמץ? ומי שהתחיל סעודה יהיה אסור לו לדבר עד לסוף הסעודה?!

ונראה שאינו סותר לדברי, שתקיעות שופר של מיושב אינם קשורים

ואפשר גם לתרץ ע"פ דברי הר"ן הנ"ל שהשיג על דברי ריש מתיבתא שעבירה היא בידו למי שמדבר בין תקיעות שופר, שכתב א"כ בבדיקת חמץ אסור לו לדבר מתחילת הבדיקה עד למחרת כשעושה ביעור חמץ? וכן לעניינו, וכי ישב הוא במקום אחד מהבדיקה ולא יצא מביתו עד למחרת כשיגיע זמן ביעור חמץ? ואף שיש לתרץ מכל מקום אין לחלק בזה ואין בהליכה הפסק, אבל לכתחילה אין לעקור ממקומו. ובדיקת חמץ דינו שונה שחשוב כדיעבד כיוון שאי אפשר לישב עד למחרת.

ומכל מקום כל הראשונים חולקים על בעל העיטור והלכה כדברי הטור שאין להפסיק בקריאת המגילה, ודין קריאת המגילה כמו קריאת שמע, ע"כ אין להפסיק לברכת הלבנה ששמא ישוב הלבנה לזרוח אלא א"כ הזמן מצומצם ולא יוכל לברך ברכת הלבנה אחר קריאת המגילה כיוון שהגיע סוף זמנה ועד לאחר הקריאה יעבור זמנה או שתתכסה בעננים, יש להסתמך על דברי המגן אברהם שיפסיק באמצע ויאמר ברכת הלבנה דדמי לברכת ברקים ורעמים וכן הדין לעניין תפילת ערבית. ואם יש לפניו שתי מצוות קריאת המגילה וברכת הלבנה יקיים קודם ברכת הלבנה שהיא תדירה. והני מילי בציבור אבל ביחיד אין לדחות פרסומי ניסא מפני מצווה דרבנן שהרי העבודה שהיא מהתורה נדחית (לא לגמרי) מפני פרסומי ניסא. ולגבי תפילת ערבית תפילת ערבית קודמת אלא א"כ יש לחוש לכיסוי עננים שאז ברכת הלבנה קודמת.

לתקיעות של מעומד, וכן לעניין ברכת ההלל שיש מנהגים בזה, שיש מברכים על ההלל בדילוג, ולא מבואר בגמ' על מה מדלגים ויש מנהגים רבים בזה, ולדעת הירושלמי מברכים ליל פסח פעמיים על ההלל לפני הסעודה שאומרים חצי הלל ואחר הסעודה שאומרים את החצי השני של ההלל, ונמצא שכיוון שלברכה היה על מה לחול, אם דיבר אינו חוזר ומברך, מה שאין כן גבי מגילה שמברך על כולה כנ"ל.

ואף שהרא"ש אחר שהביא דברי הר"ף, כתב בשם הראב"ה, שאף אם דיבר בין תקיעות של מיושב היינו בין תשר"ת לתש"ת ולתר"ת, אינו חוזר ומברך.

אין בזה סתירה לדברינו, שהרי אין תשר"ת מעכב את תש"ת ואין תש"ת מעכב את תר"ת, ואפי' ג' תקיעות של תשר"ת אין מעכב זה את זה, שיש פוסקים הסוברים שתשר"ת אחד הוא מהתורה והב' שהשניים אינו אלא מדרבנן. מה שאין כן במגילה.

ותמה אני על הרא"ש שכתב במפורש ברך על המצוה והתחיל לעשותה ולא סיימה אינו חוזר לברך, כגון תקיעת שופר, ברכת ההלל וקריאת המגילה, והטעם מכיוון שהתירו לו להשיב מפני הכבוד מכלל שאינו צריך לחזור ולברך. ואין דברי הריש מתיבתא אלא רק על שופר והלל, והרא"ש הוסיף מעצמו דין קריאת המגילה. וביארתי שיש הפרש גדול ביניהם (היינו בין שופר והלל לקריאת המגילה). ואומר אני שהדין עם הרא"ש. שהרמב"ם כתב שימים שאין גומר בהם את ההלל אינו מברך על ההלל. וא"כ בימים שגומר בהם את ההלל שמברך אם דיבר באמצע, הדין הוא שצריך לחזור ולברך. ולא כמו שפסק הריש מתיבתא? אלא שיש לומר שאינם חולקים, שמה שכתב הריש מתיבתא הוא דוקא בימים שגומרים בהם את ההלל שכתב שפוסק בין פרק לפרק דוקא, שאילו היה בימים שאין גומר בהם את ההלל אפי' באמצע פוסק. ועכ"פ כולם הסכימו שעבירה היא בידו.

ואף אם נאמר לדברי בעל העיטור שדיבור לא חשוב הפסק מכל מקום ההליכה חשובה כהפסק, וכמבואר בסימן קע"ח ס"ב ברמ"א שכתב האוכל פירות והוא מדברים שאין צריך ברכה במקומם, אם שינה את מקומו חשוב הפסק, וכשחוזר למקומו הראשון אין לו לברך אלא על מה שרוצה לאכול עתה, אבל המדבר בזמן האכילה לא חשוב הפסק. א"כ גם לעניין קריאת המגילה כשיצא לחוץ הוא הפסק וכשירצה לחזור ולקרות יצטרך לברך שוב. אלא שגם כאן אפשר לתרץ כדברי הרא"ש הנ"ל שאין שום הפסק גורם להצריך ברכה מחדש.

מה הדין ברכת האלנה
כשהיא מכוסה בעננים?
ומה הדין לברך אליה ברך
החלון שבהית?

להקדשה ולתרומות, התקשרו –
053.313.2472

העלון מוקדש:

להלכות: משחת טלואר, שי דנינו, אכרהס כהן.

לרפואת: רזכי בת סופי.

לע"נ: דן בן נעמי ג'ולז ז"ל.